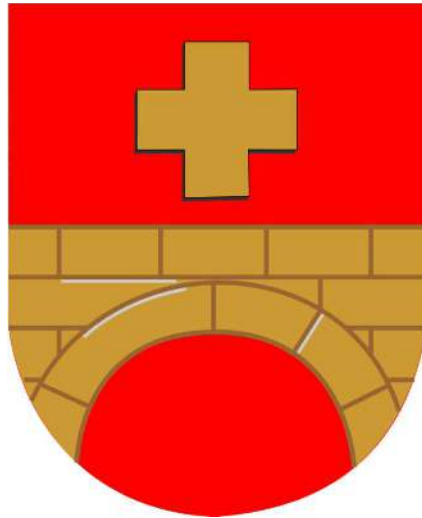

HATTULAN KUNNAN
ILMASTO- JA
LUONTOTYÖSUUNNITELMA
2023-2025

- Uuden ilmastolain mukaan Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä.
- Kunnan ilmastosuunnitelma on laadittava tai päivitettävä vähintään kerran valtuustokaudessa. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto.
- Hattula haluaa olla ilmasto- ja luontovastuullinen toimija ja huomioida päätöksenteossa kestävän kehityksen vaatimukset.
- Kunnan hankkeissa ja hankinnoissa otetaan huomioon (kunnan resurssit huomioiden) kiertotalousajattelu ja energiatehokkuus.
- Tämän ohjelman toimenpiteet sidotaan talousarvioon ja niiden toteutumista seurataan tilinpäätöksessä sekä muussa raportoinnissa

1. JOHDANTO

Suomen hallitus hyväksyi 20.10.2022 esityksen ilmastolain muuttamisesta. Uuden ilmastolain mukaan Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Ilmastolakia täydennetään kuntia koskevalla velvoitteella. Jatkossa laki velvoittaa kunnat laatimaan ilmastosuunnitelman yksin tai yhdessä alueen muiden kuntien kanssa.

Kuntien tehtävänä on olla osaltaan ratkaisemassa ilmastonmuutoksen kiihtymisestä, luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä ja luonnonvarojen hupenemisesta aiheutunutta kestävyyskriisiä. Nämä tavoitteet sisältyvät myös Hattulan kuntastrategian 2022-2030 -linjauksiin kestävästä kehityksestä.

Kunnilla on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä, sillä kunnissa tehdään merkittäviä päätöksiä muun muassa maankäyttöön, ja kaavoitukseen, jätteidenkäsittelyyn, liikennesuunnitteluun, energiantuotantoon, kiinteistöjen lämmitysratkaisuihin, koulutukseen, kasvatukseen ja hankintoihin liittyen.

Tämän suunnitelman tarkoitus on avata Hattulan kunnan ilmasto- ja luontotyön lähtökohtia, tavoitteita ja toimenpiteitä. Ilmasto- ja luontosuunnitelma on tehty tukemaan kunnan kestävän kehityksen huomioivaa ja sen päämääriin sitoutunutta päätöksentekoa ja toimintaa.

Kunnan ilmastosuunnitelma on laadittava tai päivitettävä vähintään kerran valtuustokaudessa ja suunnitelman hyväksyy valtuusto. Suunnitelman voi laatia myös yhteistyössä muiden alueen kuntien kanssa. Kuitenkin kuntakohtaiset tavoitteet ja toimet sekä suunnitelma hyväksytään kunkin kunnan valtuustossa.

Ympäristöministeriö valmistelee kunnille suunnattua käytännönläheistä opasta tukemaan ilmastosuunnitelman laadintaa. Oppaan on tarkoitus valmistua keväällä 2023.

Tämän suunnitelman tarkoitus on, että Hattulan kunnan päätöksenteossa ja toiminnassa huomioidaan kestävän kehityksen edellytykset. Hattulan strategiaan on merkitty tavoitteeksi olla ympäristöstävällinen, turvallinen sekä pienen hiilijalanjäljen kunta.

Tämän suunnitelman mukaiset toimenpiteet eivät ole erillisiä toimenpiteitä, vaan ne huomioidaan kaikessa päätöksenteossa. Hattulalaiset eivät yksin voi ympäristöä pelastaa, mutta voimme toimia ja tehdä päätöksiä, jotka säästävät ympäristöä.

Puhdas ympäristö ja ympäristöarvojen huomioiminen kunnan päätöksenteossa ovat vetovoimatekijöitä, jotka voivat olla ratkaisevia ihmisten ja yritysten tehdessä sijoittumiseensa liittyviä ratkaisuja.

Ilmasto- ja luontoarvot ovat usein ratkaisevassa asemassa ihmisten ja yritysten tehdessä sijoittumiseensa liittyviä ratkaisuja. Hattula tunnetaan jo valmiiksi puhtaasta luonnosta, laadukkaasta luonnon virkistyskohteista, monipuolisista pyöräreiteistä sekä vastuullisesta metsänhoidosta. Kunnassa on myös jo ehditty ottaa askeleita puhtaan energian tuottamiseksi. Tältä pohjalta ilmasto- ja luontotyötä on luontevaa jatkaa. Tämä kuitenkin edellyttää ilmasto- ja luontotyön tavoitteiden rohkeaa asettamista, mittarien kehittämistä ja toimenpiteiden vaikutusten säännöllistä seurantaa. Yhteistyö ja viestintä ovat keskeisessä asemassa ilmasto- ja luontotyötä kehitettäessä.

Hattulan kunta

- ottaa kestävän kehityksen kriteerit osaksi normaalia päätöksentekoa,
- vahvistaa ilmastosuunnitelmalla kuntastrategiassa asetettuja tavoitteita ja kirjauksia.

2. HANKINNAT

Hankinnat ovat merkittävä osa kunnan toimintaa. Hankinnoissa tuleekin keskittyä luonto- ja ilmastoarvojen mukaisiin valintoihin. Tämä merkitsee esimerkiksi kestävästi ja vastuullisesti tuotettujen elintarvikkeiden käyttöä ja vähäpäästöisen rakentamisen suosimista. Kunnan hankintaohjeisiin tullaan laatimaan kriteerit, joilla varmistetaan kestävän kehityksen tavoitteiden mahdollisimman laaja-alainen huomiointi hankintoja tehtäessä.

Kriteerien keskeisimpiä ekologisia näkökulmia ovat kestävyys, korjattavuus, elinkaariajattelu, hiilijalanjälki ja energiatehokkuus. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää energiahankintoihin sekä kiinteistöjen energialuokitukseen. Kunnan pyrkimys on kohti nykyistä energiatehokkaampia ratkaisuja.

Kestävät hankinnat edellyttävät osaamista ja selkeitä perusteita, jotka hankintoihin osallistuvien ihmisten osalta on varmistettava. Tämä edellyttää hankintoja valmistelevalle henkilöstölle kouluttamista.

Hattulan kunta

- laatii ja liittää hankintaohjeisiin selkeät ilmasto- ja ympäristökriteerit,
- järjestää valmistelevalle henkilöstölle hankintakoulutusta

3. LIIKKUMINEN

Merkittävä osa kasvihuonekaasupäästöistä aiheutuu liikenteestä. Hattulan mahdollisuudet kattavan julkisen liikenneverkon kehittämiseksi ovat rajalliset, mutta kevyen liikenteen mahdollisuuksien kehittäminen vähentää tehokkaasti päästöjä sekä kannustaa terveisiin ja ympäristöystävällisiin elämänvalintoihin.

Lepaan suunnan kevyen liikenteenväylä on huomioitu tulevien vuosien taloussuunnitelmassa. Armijärven tien muuttaminen kylätieksi on ELY:n suunnitelmissa.

Hattula ylläpitää ja kehittää omalta osaltaan mahdollisuuksia käyttää niin junaliikenteen kuin linja-autoliikenteen palveluja. Tämä edellyttää liityntäpysäköintipaikkoja autoille ja turvallisia polkupyöräparkkeja. Moottoritien liityntäpysäköinti on uusi ja kunnossa, mutta rautatieaseman ympäristö edellyttää kehittämistä niin autopysäköinnin kuin pyöräparkin osalta.

Kunnan työntekijöiden päästötöntä liikkumista edesautetaan jo nyt käytössä olevilla polkupyörälainoilla.

Hattulan kunta

- lisää kevyen liikenteen mahdollisuuksia,
- ylläpitää ja kehittää liityntäpysäköintiä.

4. KESTÄVÄT ENERGIA- JA MATERIAALIRATKAISUT

Kaikissa kunnan hankkeissa otetaan huomioon, kunnan resurssit huomioiden, kiertotalousajattelu ja energiatehokkuus. Nämä on huomioitava jo hankkeiden valmisteluvaiheessa. Yritystoiminnassa kunta pyrkii edesauttamaan kiertotalouteen liittyvien yritysten sijoittumista Hattulaan. Kunta tukee yrityksiä näiden pyrkimyksissä ekologisesti kestävään toimintatapaan.

Tulevia asuin- ja yritysalueita kaavoitettaessa ja rakennettaessa pyritään huomioimaan uusiutuvien energioiden erilaiset ratkaisut, kuten esimerkiksi maalämmölle edullisten alueiden tunnistaminen. Kunta tarjoaa tietoa ja neuvontaa uusille omakotiorakentajille uusiutuvien energiamuotojen mahdollisuuksista. Kunta haluaa myös edesauttaa kiinteiden valokuituverkkojen rakentamista, sillä ne ovat langattomia verkkoja energiaystävällisempiä.

Rakennuksia rakennettaessa ja saneerattaessa huomioidaan materiaalien elinkaari vaikutukset. Tästä hyvänä esimerkkinä on vuonna 2022 valmistunut yläkoulu.

Rakentamisessa varaudutaan myös ilmastonmuutoksen tuomiin sään ääri-ilmiöihin esimerkiksi materiaalivalinnoilla sekä ekologisesti kestävä viher- ja hulevesisuunnittelun avulla.

Kunnan kiinteistöjen päästöihin voidaan vaikuttaa pitämällä tilojen käyttöaste korkeana, pienentämällä kiinteistöjen energiankulutusta ja lisäämällä energiatehokkuutta parantavia teknisiä ratkaisuja.

Tärkeää on myös luopua energiatehottomista ja ympäristölle epäedullista kiinteistöistä kunnan tulevaisuuden palveluverkkoratkaisuja tehtäessä. Uuden palveluverkon yksi tavoite on päästä eroon ympäristöä kuormittavista vanhoista kiinteistöistä. Esimerkiksi Pappilanniemi ja Parolan koulu ovat suurina ja vanhoina rakennuksina ympäristölle epäedullisia.

Kunta edesauttaa hankkeita, joilla lisätään ympäristöystävällistä energiatuotantoa kuten esimerkiksi aurinko- ja tuulivoimaa. Näitä hankkeita kunnassa on jo nyt vireillä. Kunta suosii myös omissa energiaostoissa uusiutuvaa ja ympäristöystävällistä energiatuotantoa.

Kunnan kiinteistöjen käyttäjien energiatietoisuutta lisätään ja esimerkiksi koulut sekä päiväkodit liitetään mukaan energiansäästötoimintaan. Onnistuneiden säästötoimenpiteiden tuotosta osa jaetaan rakennusten käyttäjien toiminnan tukemiseen.

Kunnassa ja sen palveluyksiköissä tehostetaan jätteiden lajittelua ja kierrätystä. Hattulan kouluissa ja varhaiskasvatuksen yksiköissä ylläpidetään kierrätyspisteitä ja käyttäjille jaetaan asiaan liittyvää tietoutta. Tavoitteena on, että jätteiden kierrätys ja kiertotalous tulevat luonnolliseksi osaksi lasten ja nuorten arkea.

Hattulan kunta

- huomioi hankkeissaan kiertotalouden ja energiatehokkuuden, omien resurssiensa puitteissa,
- tavoittelee kaavoituksessa ekologisesti kestäviä ratkaisuja,
- pyrkii luopumaan vanhoista kiinteistöistään,
- tuo ilmasto- ja luontotyön kiinteäksi osaksi kunnassa annettavaa kasvatusta ja opetusta ja palkitsee ekologisesti vastuullisen toiminnan onnistumisista.

5. LUONNON MONIMUOTOISUUS

Hattulassa on kaunis ja monimuotoinen luonto ja kunta haluaa toimia tavalla, joka ylläpitää luonnon monimuotoisuutta.

Hattulassa on hyvin tunnistettuja arvokkaita luontokohteita. Kaavoituksessa ja muussa maankäytössä pyritään huomioimaan ympäristönäkökulmat sekä teettämään tarvittavat selvitykset ja ympäristövaikutusten arvioinnit.

Kunta omistaa noin 400 hehtaaria metsää ja esimerkiksi 2022 myytiin yksittäinen alue valtiolle luonnonsuojelualueeksi. Kunta jatkaa yhteistyötä metsänhoitoyhdistyksen kanssa ja pyrkii kohti ekologisesti kestävää metsänhoitoa, metsänhoidon taloudellisia merkityksiä kunnalle unohtamatta.

Luonnon monimuotoisuutta lisätään myös viheralueiden hoitokäytäntöjä kehittämällä. Luonnontilaisia viheralueita lisäämällä pyritään kehittämään luonnon monimuotoisuutta paikallisesti.

Kunta osallistuu jatkossakin Vanajavesisäätiön kautta Vanajaveden elinvoimaisuuden tukemiseen ja vesistön haitallisten vieraslajien torjuntaan. Lisäksi aikaisempaa paremmin seurataan Hämeenlinnasta Myllyojan kautta Lehijärveen valuvaa ravinnekuormaa.

Kunta toimii aktiivisesti paikallisten maa- ja metsänomistajien, yhdistysten ja kuntalaisten kanssa lähiluonnon suojelemiseksi ja kannustaa roskaamisen ja haitallisen melun vähentämiseen luonnossa liikuttaessa.

Hattulan kunta

- toimii vastuullisena metsänomistajana,
- osaa nähdä arvoa myös hoitamattomassa luonnossa,
- pitää huolta yhteisistä vesistöistä.

6. TOIMINTAKULTTUURI JA YMPÄRISTÖKASVATUS

Hattula toimii esimerkkinä ilmasto- ja luontovastuullisessa toiminnassa ja huomioi päätöksenteossa kestävään kehitykseen liittyvät tavoitteet, resurssiensa puitteissa. Tämän toteutuminen edellyttää omien vahvuuksien korostamista, resurssiviisautta ja koko kuntaorganisaation sitoutumista.

Hattulassa viestitään ulospäin ilmasto- ja luontotyön tärkeydestä sekä jaetaan tietoa työn etenemisestä kunnan viestintäkanavissa.

Hattulassa huolehditaan myös ilmasto- ja energia-asioiden opetuksesta kouluissa ja varhaiskasvatuksessa sekä kestävästä luontosuhteen rakentamisesta lapsuudesta nuoruuteen.

Kunnan ylimmän johdon sekä poliittisten päättäjien sitoutuminen ja osallistuminen toimenpiteiden toteuttamiseen on elintärkeää. Kunta arvioi aina merkittäviä päätöksiä tehtäessä ympäristövaikutukset vähintään sanallisesti. Ympäristövaikutusten arvioinnin päätöksenteossa tulee olla pikemminkin sääntö kuin poikkeus.

Tämän ohjelman toimenpiteet sidotaan talousarvioon ja niiden toteutumista seurataan tilinpäätöksessä sekä muussa raportoinnissa. Ympäristöohjelman vieminen talousarvioon ja tilinpäätökseen nostaa ympäristö- ja ilmastovastuullisuuden osaksi kunnan jokapäiväistä toimintaa.

Hattula selvittää, miten käytännössä liitytään Hiilineutraalit kunnat –hankkeeseen ja mitä se edellyttää. Hankkeessa päästöjä vähennetään erityisesti parantamalla energiatehokkuutta ja lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä, näitä asioita toteutetaan tämän ohjelman toteuttamisen kautta.

Hattula kuuluu Hämeen ilmastovahtiin, joka kokoaa Kanta-Hämeen kuntien ja muiden julkishallinnollisten toimijoiden ilmasto-, ympäristö- ja kiertotaloustoimenpiteet yhteiseen verkkopalveluun, jossa voidaan seurata maakunnan ilmastotoimien edistymistä.

Hattulan kunnassa

- ilmasto- ja ympäristökasvatus on osa koulujen opetussuunnitelmaa,
- ilmasto ja -ympäristövaikutusten arviointi on keskeinen osa päätöksentekoa,
- tässä suunnitelmassa mainittujen toimenpiteiden seuranta ja raportointi ovat osa talousarvioprosessia,
- nuorisovaltuuston rooli seurannassa on keskeinen.

7. TIIVISTELMÄ

Hattula sitoutuu Suomen valtion määrittämiin tavoitteisiin, eikä aseta omia erillisiä päästötavoitteita.

Hattulan kunnan ajankohtaisia ilmastotoimenpiteitä on luetteloitu oheisessa taulukossa.

TOIMENPIDE	VASTUU
Hankintaohjeistuksen päivitys ja hankintoja valmistelevien henkilöiden koulutus.	Hallintopäällikkö
Ympäristökasvatus on osa opetussuunnitelmaa.	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Kevyen liikenteen edellytysten kehittäminen.	Infrapäällikkö
Ympäristö- ja kiertotaloustietoa kunnan kotisivuilla.	Sivujen ylläpitäjä.
Julkisten (juna, linja-auto) liikenneyhteyksien liityntämahdollisuuksien kehittäminen.	Infrapäällikkö
Ilmasto- ja ympäristötekijöiden huomioiminen kaavoituksessa.	Maankäyttöpäällikkö
Yritysten tuki ja neuvonta.	Elinvoima
Kunnan omistamien kiinteistöjen energiatehokkuuden kehittäminen. Erityinen huomio palveluverkko 2030 ratkaisuihin.	Hattula-Kiinteistöt Oy, kiinteistöpäällikkö, rakennuttajapäällikkö
Ilmastoystävällisten energiatuotantohankkeiden edistäminen.	Kunnanhallitus,
Hämeen Ilmastovahtiin osallistuminen	
Ilmasto- ja ympäristötoimenpiteiden suunnittelu ja raportointi osaksi talouden suunnittelua ja raportointia	Talous- ja henkilöstöjohtaja